

Palmira ZEMLEVIČIŪTĖ

Lietuvių kalbos institutas

ANTANO VILEIŠIO (1856–1919) MEDICINOS MOKSLO DARBAI IR JŲ TERMINIJA

Straipsnyje apžvelgiama viena iš daugelio gydytojo A. Vileišio veiklos krypčių – medicinos mokslo žinių populiarinimas spaudoje, t. y., jo parašytų ir išverstų knygelių, taip pat straipsnių medicinos terminijos kai kurie ryškesni bruožai.

Antanas Vileišis buvo vienas žymiausių XIX a. pabaigos – XX a. pirmųjų dviejų dešimtmečių Vilniaus lietuvių visuomenės veikėjų, „vienas atkakliausių ir nuosekliausių lietuviybės gaivintojų sulenkintame Vilniuje ir visame jo krašte“ (Aničas 1992: 59). Aukštąjį mokslą išėjęs Maskvos universiteto medicinos fakultete, 1898 m. persikėlė į Vilnių ir ėmė nenuilstamai dirbuotis Lietuvos kultūros, švietimo ir mokslo labui.

A. Vileišis iškart aktyviai įsijungė į lietuvių tautinio atgimimo judėjimą ir tapo vienu iš uoliausių daugelio Vilniaus lietuvių kultūros ir mokslo įstaigų – *Vilniaus lietuvių savišalpos draugijos* (1904), tada pirmosios legalios draugijos Lietuvoje, *Dvylikos Vilniaus apaštalių būrelio*, kovojusio dėl lietuvių kalbos teisių Vilniaus bažnyčiose, *Lietuvių kalbos mokymo komiteto* (1906), *Vilniaus lietuvių apšvietos draugijos* „Aušra“ (1907), *Lietuvių mokslo draugijos* (1907) ir *Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti* (1914) – narių ir (ar) kūrėjų, taip pat prieglaudų, mokyklų – *Lietuvių beturčių vaikų dieninės prieglaudos* (1905), *Vilniaus lietuvių dviklasės mokyklos* (1907), *Vilniaus lietuvių tarnaičių šv. Mikalojaus bendrijos* (1906) – steigėjų ir globėjų (Aničas 1992: 60–63; 1999: 88–127, 130–154, 177–179, 233–235, 251–309, 312–326). „Nebuvo tokio baro Vilniaus lietuvių kultūrinėje veikloje, – rašo istorikas J. Aničas, – kurį A. Vileišis būtų aplenkęs“ (Aničas 1992: 63). Tačiau neveltui „Jonas Vileišis savo brolio šeimą pavadino „tikru lietuviybės lizdu“, „į kurį atsilankydavo kaip visi vilniečiai lietuviai – ir svietiški, ir dvasiški, klerikalai ir laisvamaniai, turtingi ir biednesni, – taip ir laikinai kas atvykęs į Vilnių. Jo namuose kiekvienas galėjo sužinoti, kas lietuvių daroma, kaip lietuviybės darbas sekasi.

Daug kam padėta ar tai gauti kokį darbą ar vietelę, daug kas sušelp-ta, papenėta, priglausta“ (Aničas 1999: 80).

A. Vileišio profesinė veikla irgi labai plati ir šakota. Jis dirbo Vilniaus VII gydymo ir sanitarijos apylinkės gydytoju ir vertėsi privačia praktika (Aničas 1999: 52–53). Gydytojo asmeninėje bibliotekoje esantis 220 medicinos knygų rusų, lenkų, vokiečių, prancūzų kalbomis „sąrašas liudija apie jo nuolatinės pastangas gilintis į naujausius medicinos mokslo laimėjimus, kelti dalykinę kvalifikaciją“ (Aničas 1999: 52). A. Vileišis aktyviai dalyvavo *Vilniaus medicinos draugijos* veikloje, buvo vienas iš šios draugijos gydytojų sekcijos organizatorių, dirbo *Medicinos ir farmakologijos komisijoje* (1911) ir *Medikų ir farmacininkų sekcijoje* (1911), kuri buvo numačiusi „leisti medicinos ir farmacijos laikraštį, rengti medicinos ir farmacijos lietuviškąją terminiją, tyrinėti Lietuvos gydomuosius augalus bei liaudies mediciną“ (Aničas 1999: 302), tačiau, užėjus karui, šie užmojai liko neįgyvendinti; vėlesniais metais vadovavo Medicinos sekcijai (1915), buvo vienas iš *Lietuvių sanitari-nės pagalbos draugijos* (1918) įkūrėjų, jo pastangomis Vilniuje įsteigta lietuvių ligoninė (Aničas 1999: 57, 61, 302, 321–323, 341–343). A. Vileišis sulietuvino Rusijoje įvestą standartinę pacientų registravimo kny-gą, t. y. pritaikė ją „lietuvio gydytojo praktikai sukurdamas lietuviškus grafų pavadinimus: „No No paeiliui“, „Mėnuo ir diena“, „Vardas ir pavardė“, „Iš kur“, „Liga“, „Gydymas“. O „tai jau buvo žingsniai į lietuvišką gydytojo praktikos terminiją“ (Aničas 1999: 50). Būdamas plačių pažiūrų, demokratiškas, tolerantiškas, jis gydė įvairių tautybių žmones, buvo ypač atjautus „skurdo prislėgtiems žmonėms. Juos jis gydydavęs nemokamai ir dar duodavęs pinigų vaistams nusipirkti bei maistui pagerinti“ (Aničas 1999: 50). Ypač pabrėžtina tai, kad A. Vileišis nudirbo didžiulį šviečiamąjį darbą spaudoje populiarindamas medicinos ir higienos žinias. Plunksnos ėmėsi brolio Petro paragint-as. „Jo rašiniai, skatinę žmones domėtis medicinos ir higienos žinio-mis, kėlę jų sanitarijos kultūrą, buvo žymus indėlis į lietuvių tautos švietimą tautinio atgimimo metais. Žmonės pirmą kartą gavo tiek daug labai reikalingų populiarių žinių iš gamtos, medicinos ir higienos“ (Aničas 1999: 62). Tačiau A. Vileišis pradėjo dirbti ne tuščioje dirvo-je, o toliau varė jau pradėtą medicinos mokslo vagą. „Taigi iki spau-dos žodžiui plačiau po mūsų minias praplintant, – rašo dr. K. Grinius,

– svarbiausi faktoriai medicinos žinioms platinti ir palaikyti buvo – tradicinė liaudies medicina, su kaikuriais prietarais, bažnyčia, valdžia, mokykla, vietos inteligentija“ (Grinius 1922: 3), nors pastarųjų dviejų įtaka buvo nedidelė. Pirmutinėmis knygomis, kurios „kalba apie žmogaus sveikatos reikalus“, K. Grinius laiko šias knygeles: *Hasselbergas. Pamokymas apie užauginimą vaikų, iš vokiškos i lietuvišką kalbą pergulde Krizionas Lovynas (1782)* (Bibliografija 1969: 120) ir *K. Stravinskis. Regulas del skarbavu žmoniu, kayp savi reyk užleikiti nuog choleras, ir kayp greytey ratavoti prastoms naminioms lekarstoms ...* [Iš rusų k. vertė K. Ugianskis] (1848) (Bibliografija 1969: 377, 422), pastaroji buvo pirmoji Kaune išspausdinta lietuviška knyga. Toliau minėtini L. Ivinskio *Kalendoriai* (1846–1878), kuriuose medicinos straipsniai spausdinami skyrelyje su antrašte *Gidimas zmoniun nuog nekuriun ligun*. Vėliau pasirodė daugiau kalendorių (pvz., *Lietuviškas „Aušros“ kalendorius, Lietuviškas kalendorius, Lietuviškos kalendros, Lietuviškos kalendros su abrozais, Lietuvos ukiniku kalendorius*) (Bibliografija 1985: 689–694, 697–710, 713–718) ir laikraščių (Kuršaičio *Keleivis* nuo 1849 m.), „kur spausdinosi šis tas iš populiariės medicinos“ (Grinius 1922: 4).

Atspirties tašku, nuo kurio „šioj srityje prasideda didesnis judėjimas“, dr. K. Grinius laiko *Aušros* laikus, kai padaugėja spaudinių (knygelių ir straipsnių) iš medicinos ir kai „išeina darbuotis dr. J. Basanavičius, inž. P. Vileišis, Varšuvos ir Maskvos studentų draugijos, dr. A. Vileišis, Amerikos Tėvynės Mylėtojų Draugija“ (Grinius 1922: 4). 1883 m. išleidžiama medicinos knygelė *Ligoniu Prielius. Kelerodys visiems tiems, kurie prie atsirandanczių Ligu patys savo pirmąją Pagalbą prisiteikti nor* (Grinius 1922: 19), o 1886 m. Tilžėje išeina Petro Nėrio *Svarbiausios žmonių ligos*. Kitame šios knygelės leidime (1906 m.) autoriumi įrašytas dr. Mikols. „Antano Vileišio biografai teigia, kad Dr. Mikols yra A. Vileišio slapyvardis ir kad ši knygelė jo sudaryta“ (Bibliografija 1988: 304). Tačiau J. Petronis rašo, kad *Svarbiausias žmonių ligas* parašė Petras Vileišis, pasinaudodamas Julijušo Genčo ir Kazimiero Prošinskio raštais, o A. Vileišis buvo šio leidinio spec. redaktorius (Petronis 1992: 79).

Taigi A. Vileišis parašė ir išvertė iš kitų kalbų ar parašė pagal kitų autorių darbus 25 populiariuomąsias medicinos knygeles: *Ką daryti,*

kad sveiki būtume ir ilgai gyventume (1895, II leid. – 1905), *Pratarmės moterims, kurios nori būti sveikos* (1899, II leid. – 1906), *Trumpi šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo jų apsiginti?* (1901, II leid. – 1906), *Kaip apsirėškia gyvastis žmogaus kune?* (1902), *F. Esmarch. Pirmoji pagelba nelaiminguose atsitikimuose* (1903), *S. A. Knopf. Džiova ir kova su ja* (1903), *Apie blogąją ligą arba sifilį (prancus)* (1904), *Apie cholera ir kaip nuo jos apsisaugoti* (1905, II leid. – 1915), *Kaip užsilaikyti pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą* (1906), *Difteritas* (1907), *Cholera ir kova su ja* (1907), *I. Tarchanov. Rūgštasai pienas* (1907), *Naminis gydytojas* (1908, II patais. leid. – 1924) (*Lietuvių enciklopedijoje* pabrėžta, kad „ši knyga tuo metu buvo laikoma pačia geriausia lietuvių kalba“ (*Lietuvių enciklopedija* 1966: 81)), *B. Oks. Raupų čiėpyjimas* (1908), *Kaip reikia užlaikyti sveikos ir sergančios akis* (1910), *Apie geriamojo vandens švarumą sodžiuose* (1912), *Apie lisnikus* (1912), *Oras ir klimatas ir jų svarbumas žmogaus sveikatai* (1913, II leid. – 1914), *Limpamosios ligos ir kaip nuo jų išsisaugoti?* (1915). A. Vileišio darbai buvo ypač populiarūs ir skaitomi.

A. Vileišis aktyviai rašė ir spaudoje. Lietuviškuose periodiniuose leidiniuose *Vilniaus žinios*, *Šaltinis*, *Tėvynės sargas*, *Žemdirbys*, *Lietuvos aidas* ir kt. išspausdino per 100 straipsnių įvairiais medicinos, higienos, sanitarijos klausimais, nemažai jų buvo tęstiniai ir išleisti atskiromis (jau minėtomis) knygelėmis. Didžioji dauguma straipsnių parašyta apie higieną (pvz., *Vaisių vertenybės iš pusės higienos*; *Žiemos drabužiai iš higienos pusės*; *Kaip privalo seni žmonės žiemą užlaikyti savo sveikatą*; *Ką valgyti žiemą?*; *Pieno higiena*; *Dantys ir jų higiena*; *Švarumas kaip vaistas perspėti ligas*; *Apie geriamojo vandens švarumą sodžiuose*; *Apie maudymąsi atlapame ore*; *Kas tai yra higijena?*; *Apie oro vertybę sveikatai*; *Saulės šviesos vertybė sveikatai* ir kt.) ir užkrečiamąsias ligas (pvz., *Apie cholera ir kaip nuo jos apsisaugoti*; *Skarlatina*; *Difteritas*; *Džiova, jos priežastys ir išsiplėtojimas*; *Kaip apsisaugoti nuo užkrėtimo piktąja šiltine*; *Tikrieji raupai (rauplės)*; *Džuma (maras), jos ženklai ir perspėjančios ją priemonės*; *Apie drugio ligą*; *Apie niežus*; *Kruvinoji: (Dizenterija)*; *Sibiro žaizda: (Karbunkulas)*; *Apie pasiutimo ligą*; *Rožė*; *Niežai*; *Kas yra influenza ir iš ko ji atsiranda?*; *Pavojingiausiaji vaikų liga, viešpataujanti vasaros metu*; *Kaip apsieiti su ligoniu, vidurių šiltine susirgusiu?* ir kt.).

Savo knygeles ir straipsnius A. Vileišis dažnai pasirašydavo slapyvardžiais ir slapyraidžiais, pvz., A. V., D-as A. V., Dr. A. V., D-as F. Antaniukas, D-ras A. V. ir kt., galbūt irgi dėl tos pačios priežasties kaip ir jo brolis inžinierius P. Vileišis, taip pat vartojęs daug slapyvardžių ir taip daręs „...norėdamas parodyti rusų valdžiai, jog tos knygelės yra ne vieno, bet daugelio asmenų darbas“ (Aničas 1993: 104–105).

Apie A. Vileišio knygeles būta įvairių atsiliepimų ir vertinimų tiek Lietuvos, tiek ir Amerikos spaudoje, dauguma – palankūs. Amerikos lietuvių laikraštis *Vienybė lietuvininkų* apie knygelę *Kaip apsireiškia gyvastis žmogaus kune?* rašė: „Išguldymo būdas žiūrint geras <...>. Terminologiją autorius stengiasi pritaikyti lietuvišką, kaip kur įsileisdamas net į perdėjimą, tai: žmogaus skeletą, arba kūnakaulį (kaip reikia mislyti), autorius vadina „giltinė“, kada tuo tarpu tas žodis primena mums tik atitrauktą, sakysim – išsvajotą ir pasakišką dalyką. Paveikslėliai atmušti labai aiškiai (jų iš viso 33) ir visa knygelė skaitoma lengvai, net su smagumu“ (Aničas 1999: 66). Knygelės *Pirmoji pagelba nelaiminguose atsitikimuose* „aprašymas labai naudingas ir sustatytas suprantamai, teip, kad kiekvienas žmogus, mažiausiai mokintis, gali pasinaudoti iš suteikiamų knygelėje rodų. Kalba graži, aiški <...>“ (Aničas 1999: 66). Dr. K. Grinius knygelę *Kaip užsilaikyti pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą* įvertino kaip „nauding[ą] higienos žiniom skleisti knyg[ą]“ (Grinius 1922: 11), o dr. P. Avižonis rašė, kad tai „įteiktina pasiskaitymui knyga“ (Avižonis 1909: 9). Apie *Pratarmes moterims, kurios nori būti sveikos* dr. K. Grinius atsiliepė kaip apie „vienintel[ę] beveik akušerijos knygel[ę]“ (Grinius 1922: 18). Būta ir kritiškų pastabų. Pavyzdžiui, slapyraidžiu L. pasirašęs autorius (J. Aničas savo knygoje rašo, kad tai dr. K. Grinius; žr. Aničas 1999: 65) smarkiai kritikavo knygelės *Trumpi šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo jų apsiginti* (1901) kalbą: „<...> kalba tos knygelės sunki, dažnai ne lietuviškos konstrukcijos randasi. Per tai da sunkiaus darosi suprasti, ką nori pasakyti rašėjas. Kaip-kur net ir apsiratusiam su mus rašoma kalba nelengva išpainioti rašytojo žodžiai“ (Varpas 1902: 45). Be to, autorius priekaištuoja, kad knygelėje palikta nemažai nepaaiškintų žodžių, kurie šnekamojoj kalboj nevartojami, taip pat dar priduria, kad „ne visur rašytojo mokslas sutinka su medicinos moks-

lu“ (Varpas 1902: 45). Ir savo recenziją užbaigia žodžiais: „apskritai imant, šita knygutė daktarui V. A. nepasisekė“ (Varpas 1902: 46). Tačiau apie kalbamos knygelės antrąjį leidimą (1906) teigiamai atsiliepė *Vilniaus žinių* laikraštis: „Mūsų laikuose taip išsiplatino visokios užkrečiamos ligos, jog jeigu toliaus neatkreiptum atydzios į šią svarbią mūsų nelaimę, tai ne per tolimoje ateityje išmirtumėm kaip musės žiemą. Autorius, kaip gydytojas, gerai viską permąnydamas, geisdamas atitolinti tokį pavojų ir negalėdamas visur ypatingą savo pagelbą parodyti, parengė šią knygelę, idant kiekvienas žmogus, perskaitęs ją, save ir kitus pasergėti galėtų“ (Aničas 1999: 65).

Be minėtų medicinos mokslo populiarinimo darbų, A. Vileišis buvo užsimojęs parašyti populiarią gamtos istoriją. Tai liudija išlikęs „287 puslapių mašinraštis *Gamtos istorija: Zoologija. Botanika. Mineralogija*. Sutaisyta pagal Vl. M. Kazlauską D-ro A. V. 1904“, tačiau „rankraštis apima tik zoologiją“ (Aničas 1999: 69). A. Vileišis dar parengė knygelę *Kas tai yra dirbama žemė? Kaip ji atsirado, kokie yra jos skyriai ir kaip juos pažinti?: Dėl naudos gaspadorių ūkininkų*, kuri išleista Tilžėje 1901 m.

Peržiūrėjus daugumą A. Vileišio knygelių ir straipsnių, į akis krinta keletas svarbių dalykų. Pirmą, autoriaus vartojama nedaug svetimos kilmės terminų (įskaitant jų sinonimus ir variantus), kurie neturi lietuviškų atitikmenų, pvz.: *artretizmas* Vž 1905 (53)¹; *čepčius* Ka 1902, Pp 1903 / *čiapčius* Dž 1903 (plg. *čepčius* (l. czepec, brus. чэпец) 4. „taukai ant pilvo, taukinė“ LKŽ II 1969); *fluksija*² Ng 1908, Ng 1924; *gangrena* Pp 1903; *gemorojai* (*hemorojai*) Ng 1908, Ng 1924 / *hemorojus* Vž 1908 (192) / *gemorojus* Vž 1908 (176); *hypokandrija* Vž 1905 (192) / *hypochondrija* Ku 1906 / *hypokondrija* Ku 1906 / *ipochondrija* Vž 1908 (176); *histerija* Ku 1906, Ng 1924 / *hysterija* Ng 1908; *influenza* Ku 1906,

¹ Skaičiai skliausteliuose žymi periodinių leidinių numerius.

² *Lietuvių kalbos žodyne* šis žodis nefiksuotas. *Naminiame gydytojuje*, iš kurio paimtas terminas, tik keliais sakiniais aprašyta juo pavadinta liga, t. y. pažymėta, kad tai yra galvos liga, kurios „priežastimi esti dantų sugedimas ir oro traukimai“ (Ng 1924: 43), ir trumpai nurodyta, kaip ją gydyti.

Ng 1908, Ng 1924 / *influenca* Ll 1915, Ts 1918 (7, 34) / *enfluenca* Ts 1918 (34); *jedra* Tš 1901, Ng 1908, Š 1909 (25), Ž 1909 (1), Ll 1915, Ng 1924 / *tymai* Tš 1901, Dž 1903, Ab 1904, Ng 1908, Ng 1924 / *jadra* Dž 1903, Š 1910 (3), Ll 1915, Ts 1918 (34) / *tymai (jedra)* Vž 1907 (217), Ts 1918 (7) / *jedra (odra)* Š 1909 (10) / *adra* Ng 1924 (plg. ^x*adra* (l. odra) „tymai, jedra“ LKŽ I 1968); *kaltūnas* Kd 1905, Vž 1905 (19); *kolera* Kd 1895, Tš 1901, Š 1911 (5), Al 1912, Ag 1912, Ts 1917 (1, 2), Ts 1918 (4, 5) / *cholera* Ach 1905, Kd 1905, Vž 1905 (77, 173), Ku 1906, Vž 1907 (93, 125, 126), Ng 1908, Vž 1908 (96, 159), Ž 1909 (2), Š 1911 (1), Ok 1913, Š 1913 (28, 32), Ng 1924; *migrena* Ng 1908, Ng 1924; *nervozai* Ng 1908, Ng 1924; *podagra* Ts 1918 (4), Ng 1924; *sklerozė* Ts 1918 (4); *skarlatina* Tš 1901, Pp 1903, Dž 1903, Ab 1904, Vž 1907 (218), Ll 1915 / *karai* Tš 1901, Dž 1903, Vž 1907 (218), Ng 1908 (plg. 2^x*karai* (l. kor) 3. „skarlatina“ LKŽ V 1959) / *skarletina* Ng 1908, Ž 1909 (1, 2), Š 1909 (25), Š 1910 (3), 18, 46), Š 1911 (5), Ll 1915 / *skarlatina (karai)* Ng 1924 / *skarlatina* Ll 1915; *skorbutas* Ku 1906 / *skorbutas* Š 1911 (30) / *skurmuntas* Š 1911 (30); *trachoma* Ll 1915, Ts 1918 (11), Ng 1924.

Vietomis greta lietuviško termino skliausteliuose pateikiamas lotyniškas pavadinimas, pvz.: *alkūnių kaulai* arba *rankų šeivos (stabis – ulna, radius)* Pp 1903; *baltkrauligė (leukaemia)* Ka 1902; *baltligė (chlorosis)* Ka 1902; *blauzdakaulis (stipinas – stibiae fibulae)* Pp 1903; *cholera (cholera infantum)* Ku 1906; *gailusis natras (lot. natrium causticum)* Ll 1915; *išberiamoji šiltinė (Typhus exanthematicus)* Ll 1915; *kaspininiai* arba *juostiniai lisnikai (cestodes)* Al 1912; *kerpės (soov aphthae)* Ng 1908; *kokliušas, didysis kosulys, lot. Pertussis* arba *Tussis convulsiva* Ll 1915; *kulkštymas (pedis)* Pp 1903; *mėlinasis akmenėlis (cuprum sulfuricum)* Ll 1915; *mentės kaulas (scapula)* Pp 1903; *odos išbėrimas (lot. scrophuloderma)* Dž 1903; *paprasti žmogaus lisnikai (ascari lumbricoides)* Al 1912; *pasikartojanti šiltinė (Lot. Febris recurrens)* Ll 1915; *petkaulis (clavicula)* Pp 1903; *rauplės, raupai (Lot. Variola vera)* Ll 1915; *rietkaulis (os femoris)* Pp 1903; *smagenų uždegimas (Meningitis cerebrospinalis epidemica)* Ll 1915; *vidurių šiltinė (lot. Typhus abdominalis)* Ll 1915; *žąsta (os humeri)* Pp 1903.

Kartais A. Vileišis vartoja tik lotynišką pavadinimą, galbūt neradęs lietuviško atitikmens norimai medicinos sąvokai įvardyti, pavyzdžiui, apie *tuberculosis miliaris* rašo, kad tai „viso kūno džiova taip vadinama

lotyniškai“ Dž 1903, o *odos džiova* „žinoma lot. vardu *lupus*“ Dž 1903.

Kiti jo darbuose vartojami svetimoms kilmės terminai turi lietuviškus atitikmenis (kai kurie net po du), kurie dažniausiai pateikiami greta skliausteliuose, pvz.: *bronchos* (*gerklės šakelės*) Vž 1908 (97); *dantų pasta* (*tepalas*) Vž 1907 (218); *dantų smagenų* (*dėsnų*) uždegimas Ng 1924; *dezinfekcija* (*naikinimas*) Š 1909 (10); *dijeta* (*užsilaikymas nuo valgio*) Vž 1907 (126); *epidemija* (*ligos siautimas*) Ng 1924; *fiziologija* (*gyvenimo mokslas*) Ng 1924; *higijena* (*sveikatos užlaikymas*) Ng 1908 / *higiena* (*sveikatos mokslas*) Ng 1924; *instrumentai* (*pabuklai*) Vž 1905 (56); *mikrobai* (*gyviai*) Vž 1905 (173); *nervai* (*dirksniai*) Pp 1903 / *nervai* (*dirksnis*) Dž 1903; *neuralgija* (*dieglis*) Ng 1908, Ng 1924; *organizmas* (*gyvas kūnas*) Ng 1908, Š 1911 (49), Ng 1924 / *organizmas* (*kūnas*) Ll 1915; *paralyžius* (*atėmimai*) Ll 1915; *paroksizmas* (*ligos apnikimas*) Ng 1908, Ng 1924; *pulsas* (*gyslos tvinkėjimas*) Ach 1905, Ll 1915; *triperis* (*varveklis*) Vž 1909 (28); kartais siejama jungtuku *arba*, pvz.: *apopleksija*, arba *kraujo išsiliejimas į galvos smagenis* Ng 1908 / *apopleksija*, arba *kraujo išsiliejimas į galvos smegenis* Ng 1924; *dentinas* arba *minkštas kaulas* Vž 1907 (217); *epilepsija*, arba *nuomara* Ng 1908 / *epilepsija*, arba *nuomaras* Ng 1924; labai retai – kableliu, pvz.: *kokliušas*, *didysis kosulys* Ll 1915. Skolinys *palagas* Ng 1908, Ts 1918 (10), Ng 1924 (plg. 2^a *palagas* (l. połów) „gimdymas“ LKŽ IX 1973) turi lietuvišką atitikmenį *gimdymas* Pm 1899, Vž 1905 (56), Pm 1906, Vž 1908 (97), Vž 1909 (28), Ll 1915, bet jie sinonimiškai nesusieti.

Tačiau neretai pavadinant įvairias ligas, jų simptomus (anot A. Vi-leišio, *apsireiškimus*) ar kitas medicinos sąvokas pirmenybė teikiama lietuviškiems terminams, o jų sinoniminiai svetimoms kilmės terminai dažniausiai duodami šalia skliausteliuose (a) arba (daug rečiau) siejami jungtuku *arba* (b); beje, kai kurie sinoniminiai terminai yra variantiški, pvz.:

- a) *būdas* (*temperamentas*) Ku 1906;
- cholera* Ach 1905, Vž 1905 (77), Vž 1907 (125), Ng 1908, Ng 1924 / *vidurių praskydimas* (*kolerina*) Ll 1915;
- džiova* (*tuberkulosas*) Ll 1915;
- gimda* (*gumbas*, *macica*) Pm 1899, Pm 1906;
- girtuoklystė* Ng 1908, Š 1911 (32), Š 1913 (43), Ng 1924 / *girtuoklystė* (*alkoholizmas*) Š 1909 (1) / *girtuoklybė* Ts 1918 (4, 7);

grobliai (skeletas) Dž 1903;
guzai (bubonai) Ll 1915, Š 1914 (29);
kraujagyslių spaustuvai (turniketai) Pp 1903;
kraujo trukumas (anemija) Vž 1905 (225) / *kraujo trūkumas (anemija)* Ku 1906;
kriokligė Kd 1895, Pp 1903. Kd 1905 / *kruopai (krupai)* Tš 1901 / *kruopos* Tš 1901 / *krioklės (kruopai)* Vž 1905 (104), Ku 1906 / *kriokšlė (difteritas)* Ll 1915;
krvinoji (dizenterija) Ll 1915, Ts 1918 (4);
maras Tš 1901, Vž 1908 (96), Š 1909 (1), Š 1911 (5), Ll 1915 / *maro liga* Tš 1901 / *džuma* Š 1911 (5), Š 1914 (29), Ll 1915, Ts 1918 (2, 5) / *džiūma* Ok 1913 / *džiūma* Š 1914 (29) / *maras (džuma)* Ll 1915 / *džiūma* Ll 1915 / *maras arba džūma* Ts 1917 (1);
netikroji mirtis (letargija) Ng 1908, Ng 1924;
nosies spuogai (polipai) Vž 1905 (29);
nuodai (toksinai) Dž 1903;
paviršutinis akies valktis (katarakta) Vž 1909 (40);
piktoji liga (prancai) Pm 1899, Pm 1906 / *syfilis* Tš 1901, Ab 1904, Š 1909 (1) / *prancai* Ab 1904 / *blogoji liga* Ab 1904, Vž 1905 (29), Š 1911 (30, 32) / *blogoji liga (prancai)* Vž 1907 (218) / *sifilis* Rč 1908, Š 1910 (46), Ts 1918 (5) / *blogoji liga (syfilis)* Š 1909 (1) / *syfilis (prancai)* Vž 1909 (40);
plasta (pulsas) Pp 1903;
sausgila (reumatizmas) Vž 1905 (53) / *sausgila (ramata)* Ku 1906 / *sausgila (ramotas)* Š 1910 (1);
viduriavimas (žyvatas) Ach 1905, Vž 1905 (77), Rp 1907, Vž 1908 (159), Ll 1915;
vidurinis akių valktis (gliaukoma) Vž 1909 (40);
b) *pastyrimo liga arba tetanas* Ts 1917 (1) / *pastyrimo liga arba tetanas (tampymo liga)* Ts 1918 (2);
plastančios gyslos arba arterijos Pp 1903 (bet plg. *plastančioji kraujo gysla (arterija)* Pp 1903).

Pasitaiko, kad vienuose šaltiniuose pagrindiniu laikomas lietuviškas terminas, o kituose, atvirkščiai, svetimos kilmės sinoniminis terminas, nors kartais ir tame pačiame šaltinyje kalbami sinoniminiai terminai siejami abipusiškai, pvz.:

konvulsijos (tampymai) Pm 1899, Pm 1906 ir *tampymai (konvulsijos)* Ng 1908, Ng 1924;
organizmas (kūnas) Š 1909 (1) ir *kūnas (organizmas)* Š 1913 (30);
paralyžius (stabligė) Pp 1903 ir *stabligė (paralyžius)* Ng 1908 (dar plg. *paralyžas*

Tš 1901 / *stablīgē* Vž 1905 (184), Ku 1906, Vž 1907 (94) / *paralyžiūs (stabas)* Vž 1908 (175) / *stabo ištikimas* Ng 1908, Ng 1924 / *paralyžiūs* Š 1911 (31) / *stabas* Š 1911 (31) / *stabas*, arba *paraližiūs* Ng 1924);

raumenis (muskulai) Ku 1906 ir *muskulai (raumenis)* Ku 1906;

sausgēla (ramata) Ku 1906 ir *ramata (sausgēla)* Ku 1906;

škarlatina (karai) Tš 1901, Dž 1903 ir *karai (škarlatina)* Vž 1907 (217, 218).

Taigi iš to galima spręsti, kad A. Vileišio knygelėse ir straipsniuose medicinos terminai, pavadinantys tą pačią sąvoką, yra gana įvairūs ir pateikiami nevienodai.

Randama ir mišrios kilmės sudėtinių terminų (kai kurie iš jų variantiški), pvz.:

akių operacijos (piovimai) Kr 1910;

akių syfilis Vž 1909 (40);

apopleksija ant saulės Pp 1903 / *apopleksija nuo saulės* Pp 1903;

cholera smaugianti Vž 1907 (125) / *smaugianti cholera* Vž 1907 (126);

choleros išbėrimai Ach 1905, Vž 1905 (77) / *choleros išbėrimas* Vž 1908 (159) / *koleros išbėrimas* Ll 1915;

choleros šiltinė Ach 1905, Vž 1905 (77) / *choleros šiltinė* Ll 1915;

chroniška pilvo (skrandžio) sloga Ku 1906;

cukrinė liga Ng 1908, Ts 1918 (4), Ng 1924;

dūsavimo / dusavimo organai Vž 1908 (97);

inkstų arterijos Ka 1902;

litargos miegas Vž 1908 (159);

lengva apopleksija Ng 1908 / *lengvoji apopleksija* Ng 1924;

nerviškasis drebinimas Ng 1908;

nerviškasis vemimas Ng 1908 / *nerviškasis vėmimas* Ng 1924;

nerviškumas Ku 1906, Vž 1907 (218), Ng 1908, Ng 1924 / *nervingumas* Ng 1924;

nervų apnikimas Ng 1908, Ng 1924;

nervų stabilgė Pp 1903;

netikroji krupligė Ng 1908, Ng 1924;

paprastas choleros viduriavimas Vž 1907 (125);

paviršinis gemorojus Ng 1908, Ng 1924;

plaučių džuma Ll 1915;

rožės gangrena Ts 1918 (10);

sėdimajo žiedo nervas Pp 1903;

simpatiškas akies uždegimas Vž 1909 (41);

tikroji krupligė Ng 1908, Ng 1924;
valgio virinamieji organai Vž 1908 (60, 176), Ts 1918 (26).

Kiti mišrios kilmės sudėtiniai terminai turi lietuviškų arba svietimos kilmės sinoniminių terminų, pvz.:

angliška liga Vž 1905 (29) / *anglų liga* Ku 1906, Vž 1905 (104) / *angliškoji liga* Ku 1906, Ok 1913, Ll 1915, Vž 1905 (19, 225), Vž 1907 (217), Ž 1909 (3), Š 1913 (32) / *rachitis* arba *angliškoji liga* Ng 1908, Ng 1924;

Barlovo liga (vaikų škarbutas) Vž 1905 (104), Ku 1906;

karbunkulas (karbonka) Tš 1901 / *karbunkulas* Vž 1905 (225), Š 1909 (1), Š 1910 (6) / *Sibiro žaizda* Ok 1913, Š 1913 (28) / *Sibiro žaizda (karbunkulas)* Š 1913 (46) / *karbunkulas (Sibiro žaizda)* Ll 1915;

karštis periodiškai (laikas nuo laiko) atsikartojantis arba *drugys* Ng 1908;

kroniškas (nuolatinis) slunktas Š 1910 (1);

krūtinės klėta Ng 1908 / *krūtinės ląsta* Ng 1924;

krūvinas žyvas Tš 1901, Rp 1907, Ag 1912 / *viduriavimas krūvinas* Tš 1901, Ng 1908, Ng 1924 / *krūvinas (žyvas) viduriavimas* Ng 1908 / *krūvinas viduriavimas (žyvas)* Ng 1924;

kūno šiluma (temperatūra) Pp 1903 / *kūno šiluma (temperatura)* Ach 1905, Ll 1915 / *kūno šiluma (temperatura)* Vž 1905 (77) / *kūno šiluma* Vž 1905 (184) / *kūno temperatūra (šiluma)* Vž 1905 (225) / *kūno temperatūra* Vž 1905 (289) / *kūno temperatūra* Ku 1906 / *kūno šiluma* Ku 1906 / *kūno temperatūra (šiluma)* Ku 1906 / *kūno temperatūra* Vž 1908 (176), Š 1910 (18), Š 1913 (30), Ts 1918 (26, 30, 34) / *kūno šiluma* Ng 1908 / *kūno šiluma* Ng 1924 / *kūno temperatūra* Ng 1924;

žarnų kanalas (valgymo takai) Rp 1907;

žmogaus skeletas (žmogaus kaulai) Pp 1903.

Kitas svarbus A. Vileišio spaudinių bruožas yra tai, kad jis vartoja daug lietuviškų terminų variantų ir sinonimų. Daugiausia pasitaiko rašybos ir fonetinių variantų, pvz.:

akis Ng 1908 / *akys* Ng 1924;

akmenis inkstuose Ng 1908 / *akmenys inkstuose* Ng 1924;

ausų užimas Ng 1908 / *ausyse užimas* Ng 1924;

blakstėnos Ab 1904 / *blakstienos* Vž 1908 (6), Ts 1918 (11) / *blakstienai* Ng 1924;

dantys Pp 1903 / *dantįs* Pp 1903;

klajojimas Ng 1924 / *klejojimas* Ng 1924;

kosulys Kd 1895, Tš 1901, Pp 1903, Dž 1903, Kd 1905, Vž 1905 (118), Ku

1906, Ng 1908, Š 1909 (14), Š 1910 (3, 18), Ll 1915, Ts 1918 (30, 34), Ng 1924 / *kasulys* Ll 1915 / *konstulys* Ng 1924;

krauju spiaudymas Ng 1908 / *kraujų spiaudymas* Ng 1924;

krūtinė Kd 1895, Dž 1903, Kd 1905, Vž 1905 (19), Ku 1906, Ng 1908, Vž 1908 (176), Š 1911 (43), Š 1913 (47), Š 1914 (17), Ng 1924 / *krutinė* Kd 1895, Pp 1903, Ll 1915, Ts 1918 (30);

kūnas Dž 1903, Kd 1905, Vž 1905 (53), Ku 1906, Ng 1908, Vž 1908 (97), Vž 1908 (175), Š 1910 (1, 48), Š 1911 (27, 43), Š 1913 (44), Š 1914 (17, 29), Ts 1917 (1), Ts 1918 (4, 10, 21, 30, 34), Ng 1924 / *kunas* Ab 1904, Vž 1905 (53, 56, 77, 118, 173), Ku 1906, Ts 1918 (10);

lemuo Pp 1903 / *liemuo* Pp 1903;

lupos Ka 1902, Ab 1904, Ach 1905, Vž 1905 (77) / *lūpos* Pp 1903, Dž 1903, Kd 1905, Vž 1907 (217), Vž 1908 (97), Rč 1908, Ng 1908, Š 1909 (20), Š 1911 (31, 43), Al 1912, Ts 1918 (5, 34), Ng 1924;

nešėjimas Tš 1901 / *nieštėjimas* Vž 1908 (6) / *niežėjimas* Ng 1908, Š 1910 (49), Ts 1918 (14), Ng 1924;

parsileidimas Pm 1899, Pm 1906 / *persileidimas* Pm 1899, Pm 1906;

puliai Vž 1908 (97) / *pūliai* Vž 1908 (97), Š 1909 (39), Š 1913 (44), Š 1914 (17, 29);

smagenys Pp 1903, Ab 1904, Vž 1905 (29), Ku 1906, Ng 1908, Vž 1909 (40), Ll 1915, Ng 1924 / *smegenys* Dž 1903, Ku 1906 / *smagenis* Vž 1905 (184), Ng 1908, Š 1911 (31, 32), Al 1912;

šalčio imimas Ng 1908 / *šalčio ėmimas* Ng 1924;

vėmimas Pm 1899, Tš 1901, Pp 1903, Dž 1903, Ach 1905, Vž 1905 (77, 104, 173), Ku 1906, Pm 1906, Vž 1907 (125), Vž 1908 (159), Al 1912, Ll 1915, Ts 1918 (34), Ng 1924 / *vėmimas* Tš 1901, Ng 1908, Ll 1915;

viduriavimas su gleivomis Ng 1908 / *viduriavimas su gleivėmis* Ng 1924.

Tačiau gausumu ir įvairumu ypač išsiskiria sinoniminiai lietuviški terminai. Galima būtų išskirti keletą terminų sinonimijos tipų sinonimų eilutės narių sudėties atžvilgiu³:

Sinonimų eilutę sudaro:

1) vienažodžiai lietuviški terminai (neretai sinonimų eilutės nariai yra variantiški), pvz.:

³ Terminų sinonimijos tipai išskirti remiantis St. Keinio pranešimo *Terminų sinonimijos klausimu* tezėmis (žr. *Leksikos ir sintaksės klausimai*, Šiauliai, 1974, 47).

apleipimas (apalpimas) Pp 1903 / *apalpimas* Vž 1905 (173), Ku 1906, Vž 1907 (94), Ng 1908, Ž 1909 (12), Al 1912, Ng 1924;
baltligė (blekšmė) Dž 1903 / *baltligė (blėkšmė)* Vž 1905 (225) / *baltligė (blekšmė)* Ku 1906 / *baltligė* Ng 1908, Ng 1924;
dešnas arba pleksna Pp 1903;
dūsulys Dž 1903 / *dusulys* Vž 1905 (29), Vž 1908 (175), Ng 1908 / *dusinimas* Vž 1907 (126);
geltigė Pm 1899, Pm 1906, Ng 1908, Ll 1915, Ng 1924 / *gelta* Tš 1901;
gilės (narikauliai) Ab 1904;
gyvastis Kd 1895, Ka 1902, Pp 1903, Vž 1909 (28) / *gvybė* Pp 1903, Kd 1905, Vž 1905 (40), Ku 1906, Ž 1909 (1, 12), Ng 1924;
ištinimas Ku 1906, Ng 1908, Ll 1915, Ts 1918 (30), Ng 1924 / *ištinimas (putmenos)* Š 1909 (14) / *putmenys* Š 1909 (14) / *putmenis* Š 1910 (46);
jaknos Pm 1899, Pp 1903, Dž 1903, Ab 1904, Pm 1906, Ng 1908, Š 1909 (1), Al 1912, Ng 1924 / *jaknos (kepenys)* Ka 1902 / *kepenos (jeknos)* Kd 1905 / *juknos* Ts 1918 (4) / *kepenos* Ng 1924;
karštinės Pm 1899, Pm 1906, Ll 1915 / *karštingės* Pp 1903, Vž 1905 (29, 56), Ng 1908, Š 1909 (10, 14), Ng 1924;
klimstelėjimas arba niksterėjimas Pp 1903;
kvėpavimas Tš 1901, Pp 1903 / *alsavimas* Ka 1902, Pp 1903, Ach 1905, Vž 1905 (53, 77, 286), Ng 1908, Ž 1909 (12), Ll 1915, Ng 1924 / *kvėpavimas* Pp 1903, Dž 1903, Vž 1905 (19, 232), Ku 1906, Vž 1907 (93), Š 1909 (20), Š 1910 (48, 18), Š 1913 (27, 28, 217), Ok 1913, Š 1914 (17), Ll 1915, Ts 1918 (30), Ng 1924 / *kvėpavimas* Pp 1903 / *alsavimas (kvėpavimas)* Vž 1905 (184) / *dusavimas* Vž 1907 (125) / *dūsavimas* Ng 1908, Ng 1924;
mirtingumas Kd 1895, Dž 1903, Rp 1907 / *marumas (mirtingumas)* Kd 1905, Ach 1905, Ku 1906, Ll 1915 / *marumas* Š 1909 (1), 1911 (5), Ng 1924;
mažakraujystė Vž 1905 (104), Ku 1906, Vž 1907 (218), Ts 1918 (7), Ng 1924 / *mažakraujybė* Vž 1905 (104) / *mažakraujė* Ts 1918 (4);
mėšlungis Pm 1899, Tš 1901, Pp 1903, Pm 1906, Ku 1906, Ng 1908, Vž 1908 (159), Ll 1915, Ng 1924 / *mėšlungis (traukymas, tampymas)* Dž 1901 / *mėšlungis* Tš 1901, Ach 1905, Vž 1905 (77) / *mėšlungis (tampymas)* Vž 1905 (173), Vž 1907 (125) / *tampymas* Al 1912, Ng 1924;
mirtis Kd 1895, Pp 1903, Dž 1903, Kd 1905, Vž 1905 (19, 56, 77, 184), Ach 1905, Ku 1906, Pm 1906, Vž 1907 (125), Vž 1908 (159, 175), Rč 1908, Ng 1908, Š 1909 (1), Al 1912, Ok 1913, Š 1913 (27), Ll 1915, Ts 1918 (10, 30, 34), Ng 1924 / *myris* Tš 1901, Ka 1902, Pp 1903;
nemiegojimas (nemiga) Ng 1908 / *nemiga (nemiegojimas)* Ng 1924 / *nemiegas (nemiga)* Ng 1924;

nugarakaulis (stuburakaulis) Š 1910 (48) / *nugarkaulis* Pp 1903, Dž 1903, Ab 1904, Ng 1908, Ll 1915, Ng 1924 / *stuburkaulis* Š 1910 (17);
nuovoka Ng 1908, Ng 1924 / *savoka* Ng 1924;
opos Tš 1901, Pp 1903, Ll 1915 / *žaizdos* Ab 1904, Ng 1908, Ng 1924 / *opos (žaizdos)* Vž 1905 (122), Š 1913 (44) / *opos (žaizdos)* Ll 1915;
piktšašiai Kd 1905, Ž 1909 (3) / *šašai ant galvos*, arba *piktašašiai* Ng 1908 / *šašai ant galvos*, arba *piktšašiai* Ng 1924;
raupai Kd 1895, Vž 1907 (93), Vž 1908 (96), Rč 1908, Š 1909 (25), Š 1910 (46), Kr 1910, Ll 1915, Ts 1918 (5) / *rauplės* Kd 1895, Dž 1903, Ll 1915, Ts 1918 (5) / *raupai (rauples)* Tš 1901 / *raupai (rauplei)* Tš 1901 / *rauplės (raupai)* Kd 1905, Ng 1908, Ng 1924 / *raupai (rauplės)* Vž 1909 (28), Š 1910 (3);
raupės (spuogeliai) Vž 1909 (28);
rėklė Ng 1908 / *rėknė*, arba *gerklos* Ng 1924 / *rėklė*, arba *gerklos* Ng 1924;
skauduliai Tš 1901, Ab 1904, Ll 1915 / *skaudžiai* Ab 1904 / *skauduoliai* Ab 1904;
skonis (skomas) Vž 1905 (192);
sloga Vž 1905 (53), Ll 1915, Ts 1918 (34) / *slunktas (sloga)* Ng 1908, Ng 1924 / *slanktas* Ng 1908 / *slunktas* Š 1909 (14), 1910 (1), Ng 1924 / *slunkstas* Ll 1915;
sublogimas (išdžiūvimas) Dž 1903;
taukai (riebumynai) Ka 1902;
tyniežiai (dilginligė) Ng 1908, Ng 1924;
troškimas Tš 1901, Pp 1903, Ach 1905, Vž 1905 (77, 192), Ku 1906, Vž 1907 (125), Ng 1908, Š 1911 (39), Š 1913 (32), Ll 1915 / *troškulys* Kd 1905, Ach 1905, Vž 1905 (19, 77), Vž 1907 (125), Ll 1915, Ng 1924 / *troškinimas* Vž 1905 (184), Ng 1924;
tulžis (žalianos) Vž 1907 (125);
viduriavimas (trida) Ab 1904;
virkštelė arba *padėlis* Pm 1899, Pm 1906,
žabalumas (žlibumas) Ku 1906 / *žlibystė (žabalystė)* Vž 1909 (41);
žagulyš Ach 1905, Vž 1905 (77), Ll 1915 / *žaksėjimas* Vž 1905 (184), Ku 1906;

2) sudėtiniai (dažniausiai dvižodžiai) lietuviški terminai (sinonimų paprastai turi kuris nors vienas, dažniausiai rūšinis, dėmuo (beje, sinonimų turintys dėmenys būna variantiški), pvz.:

akių volalės (obuoliai) Pp 1903 / *akių lėlėlės (volalės)* Vž 1905 (184), Ku 1906;
alsavimo / kvėpavimo / kvėpuojamieji takai Pp 1903 / *kvėpavimo takai* Ach 1905, Ž 1909 (12), Ll 1915, Ts 1918 (26, 34) / *kvėpavimo keliai / takai* Vž 1908 (97) / *kvėpavimo keliai* Š 1911 (5);

balti / baltieji kraujo skritulėliai Ka 1902;
dugninis grobas (žarna) Pp 1903;
drūtoji žarna Kd 1895, Kd 1905 / *drūtoji (storoji) žarna* Pp 1903 / *drūtosios žarnos* Vž 1908 (60) / *akloji, arba storoji žarna* Ng 1924;
galvos kaušas (makaulis) Pp 1903;
galvos svaigimas Pm 1899, Ka 1902, Pp 1903, Pm 1906, Ku 1906, Vž 1907 (218), Vž 1909 (184), Al 1912, Ng 1924 / *galvos svaigulys* Dž 1903, Ng 1908;
guminė švirkslėlė (čirkšlė) Ll 1915;
„keliaujanti“ rožė Ng 1908 / *rožė „slankūnė“* Ts 1918 (10);
kraujo plūdimas iš žaizdų (ronų) Pp 1903;
limpamoji prusnų (liežuvio) ir pusnagų liga Ll 1915;
lytiniai organai Vž 1908 (6) / *lyties organai* Ng 1924 (dar plg. *moters gėdos dalys* Ab 1904; *vyro gėdos dalys* Ab 1904);
odos garavimas (praktavimas) Ku 1906;
odos ligos Vž 1905 (29), Vž 1908 (97), Ts 1918 (14) / *odinės ligos* Vž 1908 (6);
pilvo kylos (kylės, kuilės, kulos) Pp 1903;
plauko spenelis (plauko šaknis) Vž 1908 (6);
plaukų nusmukimas (nuslinkimas) Ng 1908;
pučiama (kvėpavimo) gerklė Tš 1901 / *kvėpavimo gerklė* Ka 1902, Ku 1906, Al 1912, Ok 1913, Š 1913 (32), Ll 1915 / *kvėpuojamoji gerklė* Pp 1903 / *dusuojamoji gerklė* D 1907, Vž 1907 (94), Ll 1915 / *dūsavimo gerklė* Ng 1908, Ng 1924 / *dūsuojamoji gerklė* Vž 1907 (93), Ng 1908 / *kvapinė gerklė* Ng 1924;
raginė (permatoma) akių plėvė Vž 1909 (28);
raudoni / raudonieji kraujo skritulėliai Ka 1902;
rėknės, arba gerklės uždegimas Ng 1924;
skaudėjimas galvos Kd 1895, Kd 1905, Ll 1915 / *galvos skausmas* Tš 1901, Ng 1924 / *galvos skaudėjimas* Ka 1902, Dž 1903, Vž 1905 (29, 77, 118, 232), Ku 1906, Vž 1907 (218), Ng 1908, Š 1909 (14), Š 1913 (28, 44, 47), Ok 1913, Ll 1915, Ts 1918 (10, 30), Ng 1924 / *skausmai galvoje* Ab 1904 / *galvos sopėjimas* Š 1914 (29), Ll 1915, Ts 1917 (1);
šalinių (migdolų) uždegimas Ll 1915;
šasai pas vaikus (saldžioji votis) Ng 1908, Ng 1924;
šlapimo pūslė Ka 1902 / *šlapinimo pūslė* Pm 1906 / *šlapimo pūslė* Ng 1908 / *šlapimo pūslė* Ng 1924;
taškuota (piktoji) šiltinė Tš 1901 / *piktoji šiltinė* Š 1909 (1) / *piktoji (juodoji) šiltinė* Š 1909 (10);
tulžies / tulžiniai akmenys Ng 1908 / *tulžies / tulžiniai akmenys* Ng 1924;
tulžies pūslė Ka 1902 / *tulžies pūslė* Ng 1908, Ng 1924 / *tulžinė pūslė* Ng 1908, Ng 1924;
vandens pūslė Pm 1899 / *vandenine pusle* Pm 1899, Pm 1906;

žarnų plaukeliai arba *karpelės* Ka 1902;
žarnų skystimas Kd 1895 / *žarnų sultys* Kd 1895, Kd 1905 / *žarnų syvai* Ka 1902 /
žarnų skįstimai Kd 1905;

3) vienažodžiai su sudėtiniais lietuviškais terminais, pvz.:

antkričiai (*ligų diegai*) Ts 1918 (4);
gįslos (*kraujo indai*) Š 1911 (31) / *kraujo indai* Ng 1908, Š 1913 (30);
glitinių plėvių uždegimas arba *slogas* Ts 1918 (34);
karštis nuolat atsikartojantis, arba *drugys* Ng 1924;
kraujo bėgimas Ka 1902 / *kraujabėgis* Pp 1903 / *kraujo bėgis* Dž 1903, Vž 1905
(232);
kraujagyslės Pm 1899, Pp 1903, Pm 1906, Ku 1906 / *kraujagysliai* Pp 1903 /
kraujo gįslos Ok 1913;
mėšlinė žarna Pm 1899, Pm 1906 / *mėšlinė žarna* Pm 1899, Ng 1924 / *mėšų žarna*
Pm 1899, Pm 1906 / *mėšlinė* Pp 1903, Ng 1908;
pasiutligė Ts 1901 / *pasiutimas* Ll 1915 / *pasiutimo liga* Ll 1915;
popilvinė gilė (*kasa*) Ka 1902;
sausosios gįslos (*sausgyslės*) Pp 1903 / *sausgyslai* Pp 1903;
storoji žarna (*subingrobis*) Dž 1903;
vėjiniai raupai Ng 1908 / *vėjo raupai* Š 1910 (3) / *vėjarauplės* Ll 1915;
vidurių užkietėjimas Pm 1899, Pm 1906, Ng 1908, Vž 1908 (159), Ng 1924 /
užkietėjimas Vž 1905 (104, 192) / *vidurių užsikietėjimas* Rp 1907, Ng 1908, Ts 1918
(4), Ng 1924 / *vidurių sukietėjimas* Ll 1915.

Terminas *pilvas* ankstesniuose A. Vileišio darbuose vartojamas „skrandžio“ reikšme (tokia šio žodžio reikšmė fiksuota ir *Lietuvių kalbos žodyne*), tačiau vėlesniuose rašiniuose jau atsiranda ir terminai *skilvis*, *skrandis*, nors *pilvas* išlieka, pvz.: *pilvas* Kd 1895 / *tikrasis pilvas* Kd 1895 / *pilvelis* arba *skilvis* Dž 1903 / *pilvas* (*skrandis*) Kd 1905 / *skrandis* (*pilvas*) Vž 1905 (289), Ku 1906 / *skrandis* Rp 1907, Š 1911 (23), Ll 1915, Ng 1924 / *skilvis* (*pilvelis*) Vž 1907 (125) / *skilvis* Vž 1907 (217), Vž 1908 (97), Ng 1908, Ž 1909 (12), Al 1912, Ag 1912, Ll 1915, Ts 1918 (34), Ng 1924 / *skilvys* Ng 1908 / *skilvys* Š 1909 (20), Ll 1915 / *skrandis* (*pilvelis*) Š 1911 (39) / *skrandis* (*skilvis*) Š 1911 (39) / *skilvėlis* (*pilvelis*) Ll 1915 / *skilvis* (*pilvas*) Ng 1924 / *skilvys*, arba *pilvas* Ng 1924 / *skilvis* (*skrandis*, *pilvas*) Ng 1924.

A. Vileišio darbuose pasitaiko vienas kitas medicinos sąvoką įvardijantis liaudies kalbos žodis, neturintis sinonimų, pvz.: *kregas* Ku

1906 (plg. *kregas* 1. „dusulys; sunkus kosulys“ LKŽ VI 1962); *irmedė* Ab 1904, Ng 1924 / *irmėdė* Vž 1905 (118, 173) (plg. *irmedė* „peršalus, pervargus ar nusigandus gauta liga; drebulys, drugys, gripas“ LKŽ IV 1957); *drapanės* Pm 1899, Pm 1906 (plg. *drapanės* „mėnesinės, skarinės“ LKŽ II 1969).

Be to, reikėtų pridurti, kad variantiškumą ir sinonimiją apskritai galima laikyti A. Vileišio stiliaus ypatybe, pvz.: *Toliaus dėlto pat kyla epidemijos, kurios kaip gaisras vaikšto po kaimus (sodžius) ir miestus* Tš 1901; *Paveizdan, nieks iš savo valios negali prispirti kaimyną išdžiovinti smirdančių balę (klaną) <...>* Tš 1901; *Plaučiai yra labai kraujingi ir panašūs į kempynę (pintį)* Pp 1903; *Todėl apsaugojančios priemonės reikalauja, ydant milžtuvės, koštuvės (koštuvai), indai ir kiti daiktai būtų plaunami atvirintu vandeniu <...>* Ž 1909 (2); *Tokiuose atsitikimuose dar negana išvalyti savo grįčių (pirkią) <...>*“ Ll 1915; *Sergančioms šita liga gera yra vidurių ištuštinimui priiminti naktje alsės (alavijos) miltelių žiupsnelis* Ng 1924. Nors neretai vienas iš sinonimų poros narių yra svetimybė, pvz.: *Apveizdėtojai ligonio turi pasirupinti, ident jie patys neišeitę tais pačiais drabužiais, kuriuos vilkejo prie ligonio, ant gatvių (uličių) <...>* Tš 1901; *Nereikia painioti klimato su oru (pagada)* Ok 1913; *Ligonio reikalui reikia turėti atskiras kibiras (viedras) <...>* Ll 1915; *Sergančių avių vilnose išstovi ligos gemalai lig dviejų nedėlių (savaičių)* Ll 1915; *Dirbk vakarais prie liampos, nedengk jos nei tamsiu, nei aiškiai spalvuotu abažuru (uždangalu)* Ll 1915; *Suskilusios lūpos reikia tepti <...> grietine (smetona) <...>* Ng 1924; *Lengvai ir greitai galima pašalinti kerpės iš burnytės, tepant jas du kartu per dieną rožių medumi, pridedant keletą lašų acto (uksuso) <...>* Ng 1924; *Vaikams duodama vienam kartui po 2 gramu sutrintų cytvaro grūdelių, sumaišytų su medum arba su virintomis uogomis (konfitūrais)* Ng 1924.

Dažnai rūšinės medicinos sąvokos kalbamuose A. Vileišio rašiniuose įvardijamos įvardžiuotiniais būdvardžiais ar dalyviais, o tai jau moksliskumo bruožas, pvz.: *aklosios žarnos išauga* Ku 1906; *aštrusis inkstų uždegimas* Ts 1918 (30); *baltieji žiedai* Pp 1899, Pm 1906; *baltosios* Kr 1910, Š 1910 (48); *beriamoji šiltinė* Ts 1917 (1); *didieji tulžies takai* Ka 1902; „juodieji raupai“ Ng 1908, Ng 1924; *juodosios*

plėvės ligos Ku 1906; *išberiamosios ligos* Š 1910 (3); *išberiamosios šiltinės* Š 1910 (3); *išeinamasis kanalas (skylė)* Ng 1908, Ng 1924; *kairioji galvos smagenų pusė* Ng 1908, Ng 1924; *kairysis prieširdis* Ka 1902; *klausomoji landa* Ng 1924; *lengvasis drugys* Ng 1908, Ng 1924; *matomasis nervas* Ng 1924; *netikrieji raupai* Rč 1908; *pailgieji nugaros smagens* Pp 1903; *paprastasis drugys* Š 1910 (46); *paprastasis uždegimas* Ng 1924; *paslaptasis drugys* Š 1910 (46); *pavojingasis drugys* Ng 1908, Ng 1924; *pramanytasis alsavimas* Pp 1903; *ryjamoji stemplė* Ka 1902, Pp 1903 / *rijamoji stemplė* Kd 1905; *sėdimasis žiedas* Pp 1903; *siaurieji kraujo indai* Ka 1902; *skersinė storoji žarna* Ng 1924; *skystieji vaistai* Pp 1903; *sunkioji apopleksija* Ng 1924; *suturiamieji kraujo vaistai* Pp 1903; *šlapieji kompresai* Vž 1910 (18); *tiesioji žarna* Ng 1924; *tikrieji dantys* Ng 1908 / *tikrieji dantys* Ng 1924; *uodžiamasis nervas* Ng 1924; *valgio virinamasis kanalas* Ku 1906, Vž 1908 (97); *vimdomieji vaistai* Ng 1924 ir kt. Daug rečiau jos įvardijamos paprastųjų būdvardžių ar dalyvių formomis, pvz.: *chroniškas uždegimas vidurių akies plėvių* Vž 1909 (41); *chroniškas vidurių susilpnėjimas* Ku 1906; *chroniškos pilvo slogos* Vž 1905 (192); *dusinantis kosulys* Ng 1924; *karšči kompresai* Ts 1918 (30); *lengvas žarnų uždegimas* Vž 1905 (56); *limpama liga* Dž 1903; *mažas kraujabėgio ratas* Pp 1903; *nerviškasis drebėjimas* Ng 1924; *netikras narys* Pp 1903; *nusilpninančios ligos* Ku 1906; *paprastas gerklės uždegimas* Ng 1924; *paprastas kosulys* Ll 1915; *paprastas plaučių uždegimas* Ll 1915; *pilka valktis* Ts 1918 (11); *sausas kosulys* Dž 1903, Ll 1915, Ts 1918 (34); *sunkus dusulys* Vž 1905 (77); *sunkus viduriavimas* Vž 1907 (93); *sunkus žarnų uždegimas* Vž 1905 (56); *šalti kompresai* Š 1910 (18); *umus karščiavimas* Ll 1915 ir kt.

A. Vileišiui, kaip sanitarijos gydytojui ir Vilniaus miesto dūmos atstovui, teko daug dirbti kovojant su sanitarijos reikalavimų pažeidėjais, su nuolat pasikartojančiomis užkrečiamųjų ligų epidemijomis (Aničas 1999: 53–57). Viena tokių epidemijų (dėmėtoji šiltinė), kilusi sunkiomis karo sąlygomis, „nuo kurios jis kaip gydytojas taip pasi-aukojamai gynė žmones, buvo lemtinga jam pačiam“ (Aničas 1999: 338). Ir rašė jis daugiausia apie užkrečiamąsias ligas, kurios tuomet buvo labai dažnas reiškinys (apie tai byloja knygelių ir straipsnių pavadinimai). Tai buvo ir vienas iš kovos su šiomis ligomis būdų.

Kalbamų ligų pavadinimas tiek knygelėse, tiek ir straipsniuose labai įvairuoja. A. Vileišis vartoja nemažai variantų ir sinonimų šioms ligoms pavadinti, pvz.: *limpančioji liga* Kd 1895 / *užkrečiamosios ligos* Kd 1895, Kd 1905, Š 1909 (5, 25), Š 1911 (5) / *limpančios ligos* Tš 1901, Ab 1904 / *kimbančios ligos* Tš 1901, Ach 1905, Vž 1905 (77) / *kimbama liga* Dž 1903 / *užsikrečiamosios ligos* Pp 1903, Ng 1908, Š 1909 (5), Ž 1909 (12), Š 1911 (5, 6), Ng 1924 / *užkrečiamos ligos* Ach 1905, Ll 1915 / *užsikrečiamos ligos* Vž 1905 (77) / *užsikrečiamos ligos* Vž 1905 (173), Ku 1906, Vž 1908 (96, 136), Š 1909 (5, 10), Ž 1909 (1), Š 1911 (51), Ag 1912, Ll 1915 / *užkrečiamos ligos* Rč 1908, Š 1909 (25), Ll 1915, Ts 1918 (5) / *limpamos ligos* Ž 1909 (1, 12), Š 1914 (29), Ll 1915 / *užsikriačiamosios ligos* Š 1909 (1) / *limpamosios ligos* Š 1910 (46), Ag 1912, Ok 1913, Š 1913 (28, 32), Ll 1915 / *užsikrečiamosios ligos* Ll 1915. Kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių, visi A. Vileišio vartoti terminai šioms ligoms pavadinti yra lietuviški. Tik viename straipsnyje pavartotas svetimės kilmės terminas *infekcinė liga* Ts 1918 (34).

Knygelės *Trumpi šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo jų apsiginti* įžangoje skaitome tikro susirūpinimo žodžius: „Prie dabartinio visuomenės surėdimo kimbančios arba limpančios ligos suteikia mums dažnai didžiausią blėdę ir nelaimę, nės išrauna iš terpo mus brangiausias mums žmones. Kaip-gi atsiturėti prieš jas, kokiu budu galima nuo jų atsiginti – va tai klausymai, kurie privalo apeiti kiekvienam iš mūsų. <...>. <...> visuomenėj ir mažai dar prasiplatinus šviesa ir daug ten yra visokių beturčių, kurie neišsigali užlaikyti ir menkiausių įsakimų, kurie juos galėtų apginti nuo užsikrėtimo ligomis. Bet daugelis yra tokių, kurie neužlaiko tų įsakimų vientik dėlei to, kad apie juos nieko nežino, kad jų nepermano. Parsergėti tokius ir yra siekiu mano šios šnekos“ (Tš 1901). Gydytojas A. Vileišis gerai išmanė savo darbą, buvo be galo jam atsidėjęs. Jis n o r ė j o i r m o k ė j o paprastam, nemokytam žmogui suprantamai pateikti gausybę naudingų žinių apie įvairias ligas, kaip nuo jų apsisaugoti, o joms užklupus, kaip gydytis. Taigi, galima sakyti, kad jo darbai tikrai atliepė opius to meto visuomenės sveikatos klausimus.

Baigiant pasakytina, kad šiame straipsnyje tik šiek tiek prisiliesta prie dr. A. Vileišio rašytinio palikimo – populiariamųjų medicinos

mokslo darbų, o nuodugnesnis jų nagrinėjimas paliktinas ateičiai. Apibendrinant galima būtų pabrėžti keletą dalykų:

1. A. Vileišis nebuvo pirmasis medicinos žinių populiarintojas Lietuvoje, o tęsė pirmtakų pradėtą darbą ir savo gausiais raštais prisidėjo prie lietuviškosios medicinos terminijos kūrimo, suteikė jai savitų bruožų.

2. Apžvelgtų A. Vileišio darbų medicinos terminijos ryškiausias bruožas – sinonimija ir variantiškumas. Jis liudytų tai, kad šios mokslo srities terminija tada buvo kūrimo tarpsnyje.

3. Dažniausiai pirmasis, pagrindinis, medicinos terminas A. Vileišio rašiniuose yra lietuviškas, o jo sinoniminis svetimės kilmės terminas laikomas antruoju.

4. Lietuviškų medicinos terminų sinonimų ir variantų gausa A. Vileišio darbuose rodo jo siekimą vartoti daugiau savų, lietuviškų, terminų. Gana dažnai vėlesniuose darbuose terminai yra geresni, nors kartais pastebimas ir priešingas dalykas.

5. Nemaža dalis A. Vileišio periodiniuose leidiniuose spausdintų testinių straipsnių išėjo atskiromis knygelėmis, tad knygelėse ir straipsniuose ryškesnių vartojamų terminų skirtumų nėra.

6. A. Vileišis daugiausia rašė tuo metu ypač aktualiais medicinos klausimais – apie higieną ir užkrečiamąsias ligas, tad jo populiarinamieji medicinos mokslo darbai buvo to laiko žmonių sveikatos problemų atspindys.

Straipsnį norėtusi užbaigti kunigo Juozo Tumo-Vaižganto prie kapo pasakyto pamokslo apie a. a. dr. A. Vileišį žodžiais: „buvo ramus, tylus, priešakin nelindo; bet jo darbai vis delto laikė jį lietuvių visuomenės priešakyje. Nedundėjo, kaip tuščias bosas, nes buvo – „pilnas“. Rausė giliają šaknį, ir Lietuvos kultūros istorijoje jam skirta gražioji ir garbingoji vieta“ (Vaižgantas 1922: 218).

ŠALTINIAI

- Ab – *Apie blogąją ligą arba sifilį (prancus)*, Tilžė, 1904.
Ach – *Apie cholera ir kaip nuo jos apsisaugoti*, Vilnius, 1905.
Ag – *Apie geriamojo vandens švarumą sodžiuose*, Seinai, 1912.
Al – *Apie lėšnikus: (Kaip jie gyvena ir kaip jais žmonės užsikrečia)*, Seinai, 1912.

- Ch – *Cholera ir kova su ja*, Vilnius, 1907.
D – *Difteritas*, Vilnius, 1907.
DŽ – S. A. Knopf. *Džiova ir kova su ja*, Tilžė, 1903.
Ka – *Kaip apsireiškia gyvastis žmogaus kūne?* Tilžė, 1902.
Kd – *Ką daryti, kad sveiki būtume ir ilgai gyventume*, Tilžė, 1895.
Kd – *Kas daryti, kad sveiki būtume ir ilgai gyventume*, Vilnius, 1905.
Kr – *Kaip reikia užlaikyti sveikos ir sergančios akis*, Seinai, 1910.
Ku – *Kaip užsilaikyti pavasarį, vasarą, rudenį ir žiemą*, Vilnius, 1906.
LKŽ I 1968 – *Lietuvių kalbos žodynas 1*, Vilnius.
LKŽ II 1969 – *Lietuvių kalbos žodynas 2*, Vilnius.
LKŽ IV 1957 – *Lietuvių kalbos žodynas 4*, Vilnius.
LKŽ V 1959 – *Lietuvių kalbos žodynas 5*, Vilnius.
LKŽ VI 1962 – *Lietuvių kalbos žodynas 6*, Vilnius.
LKŽ IX 1973 – *Lietuvių kalbos žodynas 9*, Vilnius.
LKŽ XIX 1999 – *Lietuvių kalbos žodynas 19*, Vilnius.
Ll – *Limpamosios ligos ir kaip nuo jų išsisaugoti?* Kaunas, 1915.
Ng – *Naminis gydytojas: Trumpas aprašymas prasčiausių ligų ir prasčiausių vaistų kovoje su jomis: / D. I. Apie žmonių ligas ir jų gydymą*, Seinai, 1908.
Ng – *Naminis gydytojas: Trumpas paprasčiausių ligų aprašymas ir jų gydymas*, Kaunas, 1924.
Ok – *Oras ir klimatas ir jų svarbumas žmogaus sveikatai*. Seinai, 1913.
Pm – *Pratarmė moterims, kurios nori būti sveikos*, Tilžė, 1899.
Pm – *Pratarmė moterims, kurios nori būti sveikos*, Vilnius, 1906.
Pp – F. Esmarch. *Pirmoji pagelba nelaiminguose atsitikimuose*, Tilžė, 1903.
Rč – B. Oks. *Raupų čiepyjimas: (Šneka su jauna motina)*, Vilnius, 1908.
Rp – I. Tarchanov. *Rūgštasai pienas prof. Miečnikovo: Įrankis liaudies sveikatos užlaikymui*, Vilnius, 1907.
Š – *Šaltinis*, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914.
Ts – *Tėvynės sargas*, 1917, 1918.
Tš – *Trumpi šneka apie limpančias ligas ir kaip nuo jų apsiginti?* Tilžė, 1901.
Vž – *Vilniaus žinios*, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909.
Ž – *Žemdirbys*, 1909.

LITERATŪRA

- Aničas J. 1992: Antanas Vileišis – gydytojas humanistas. – *Lietuvos medicina* 1(3), 59–64.
Aničas J. 1993: *Petras Vileišis, 1851–1926: Gyvenimo ir veiklos bruožai*, Vilnius.
Aničas J. 1999: *Antanas ir Emilija Vileišiai: Gyvenimo ir veiklos bruožai*, Vilnius.
Antanas Vileišis. Bibliografija 1895–1992. Parengė J. Aničas. Vilnius–Pasvalys, 1992.

- Avižonis P. 1909: *Lietuvių Medicinos ir Hygienos Knygos*, Vilnius.
- Bibliografija 1969: *Lietuvos TSR bibliografija: Knygos lietuvių kalba [1547–1861]* 1, Vilnius.
- Bibliografija 1985: *Lietuvos TSR bibliografija: Knygos lietuvių kalba [1862–1904]* 2 (1), Vilnius.
- Bibliografija 1988: *Lietuvos TSR bibliografija: Knygos lietuvių kalba [1862–1904]* 2 (2), Vilnius.
- Grinius K. 1922: *Medicinos žinių populiarizacija ir lietuvių medicinos knygų sąrašas*, Kaunas.
- Lietuvių enciklopedija 1966: *Lietuvių enciklopedija* 10, South Boston.
- Petronis J. 1992: *Petras Vileišis: Apybraiža*, Vilnius.
- Vaižgantas 1922: *Vaižganto raštai 4. Aplink Nepriklausomybės veikėjus*, Kaunas–Vilnius, 216–218.
- Varpas 1902: *Varpas* 2.

ANTANAS VILEIŠIS' (1856–1919) WORKS OF MEDICAL SCIENCE AND THEIR TERMINOLOGY

Summary

The article deals with one of the many fields of activities of a famous public figure in Vilnius and doctor A. Vileišis - the popularising of the knowledge of medical science in the press and the most significant features of medical terminology in books and articles, translated or written by Vileišis. Borrowed terms, Lithuanian terms and terms of the mixed origin used by Vileišis to name one medical concept and their synonyms and variants are discussed more widely. Naming various diseases, their symptoms and other medical concepts he gave the priority to the Lithuanian term and presented synonymic foreign term in brackets, for instance, *būdas* (*temperamentas*) (temper / temperament); *džiova* (*tuberkulosas*) (tuberculosis); *vidurinis akių valktis* (*gliaukoma*) (glaucoma). Less frequently the foreign term is given first and followed by the Lithuanian synonym in brackets, for instance, *nervai* (*dirksniai*) (nerves); *pulsas* (*gyslos tvinkšėjimas*) (pulse). There are only a few foreign terms (including their synonyms and variants) for which Lithuanian equivalent was not given, for instance, *histerija* / *hysterija* (hysteria), *migrena* (migraine). In his works Vileišis used many variants and synonyms of the Lithuanian term. The most frequent are orthographic and phonetic variants: *akis* / *akys* (eyes), *klajojimas* / *klejojimas* (delirium). Synonyms of terms are particularly plentiful – 1) one-word, for instance, *geltigė* / *gelta* (jaundice); *mažakraujystė* / *mažakraujybė* / *mažakraujė* (anaemia); *sloga* / *slunktas* (*sloga*) / *slanktas* / *slunktas* / *slunkstas* ((head) cold); 2) complex terms, mostly two-word terms (usually one component, most frequently specific component, has a synonym), for instance, *balti* / *baltieji kraujo skritulėliai* (white blood cells); *rėknės*, arba *gerklės*, *uždegimas* (throat inflammation); 3) one-word terms and complex terms, for instance, *kraujagyslės* / *kraujagyslė* / *kraujo gyslos* (blood-vessel); *vėjiniai raupai* / *vėjo raupai* / *vėjarauplės* (chicken-pox). Often parts of a synonymic chain are variants. The

abundance of synonyms and variants in Vileišis' works shows his aim to give preference to Lithuanian terms. It also allows us to assume that he was looking for the most suitable, the best Lithuanian term to name a medical concept. At that time Lithuanian terminology of this field was being created and Vileišis with his numerous popular works of medical science made an important contribution.

Palmira ZEMLEVIČIŪTĖ
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-2055 Vilnius
E. paštas palmira@lki.lt

Gauta 2003-10-27